

Quatre coses mal 'contades'

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que el poeta Ramon Bech i Taberner (Barcelona, 1918-1995) publicà el 1984 les memòries *Quatre coses del meu temps*. L'obra que va publicar el 1984 es diu *Quatre coses* i és de poesia. El llibre *Quatre coses del meu temps* és, efectivament, un llibre de memòries. El va publicar Josep Miracle l'any 1976.

Color fals

El nom del cafè Aux Petit Sancerre d'El gat es llegeix, en la versió Quaderns Crema-Lluís Maria Todó, en groc sobre negre. En l'original de Simenon es llegeix en groc sobre marró (*brun*).

No diu que diu...

La Reina Blanca d'A través del mirall retreu a Alcía, que porta una corona al cap, què vol dir amb "si realment sóc una reina", quin dret té d'anomenar-se'n si no ha passat l'examen. Alcía li recorda que ella ha dit "si...". Llavors la Reina Vermella es dirigeix a la Reina Blanca per a repetir el que li ha dit Alcía, però d'una manera distanciada, com si no se la cregués: "Diu que només ha dit 'si'...". ("She says she only said 'if'...") En la versió labutxaca-Salvador Oliva, la Reina Vermella, però, li fa costat: "Ella ha dit només 'si'...").

Ens fan guinyot

El DIEC va introduir el joc de la botifarra, però no es va preocupar de saber si hi havia uns altres jocs de cartes tan populars i estesos. Per això margina el guinyot, ja recollit pel Diccionari Alcover-Moll: "Joc de cartes semblant al tuti, en el qual solen jugar dos contra dos; 'Los jugadores de guinyot, potse'n voldrien quatre, per a pugué fé tuti', Moreira Fokl. 703. Loc. *Fer guinyot pensant fer dama*: fer un mal negoci, sofrir una pèrdua en una cosa en què es confiava de guanyar (Empordà)". És un joc molt popular a Castelló i a les terres de l'Ebre.

Manel Arcos esbrina els detalls de l'agosarat i singular robatori de Benimassot, del 1874

El matí del diumenge 22 de febrer de 1874, una quadrilla de trenta-quatre roders es plantava a Benimassot, poble situat a l'esquerpa vall de Seta –contrada de l'extrem sud-oriental de la comarca del Comtat–, a fi d'assaltar les cases dels més rics del poble mentre assistien a la missa de les sis del matí. Els roders van entrar a l'església i van cridar, un per un, els més rics del poble. Posteriorment, aquests van ser conduïts a l'habitatge respectiu, on els feren apromptar tots els diners que posseïen. Mai no s'havia dut a cap, al País Valencià, un robatori tan agosarat i singular. I mai no s'ha parlat ni s'ha escrit tant sobre un episodi de bandolerisme, i ni tan sols s'han contat versions tan disperses sobre un mateix cas. Encara ara, la gent gran de la Marina Alta i el Comtat, i fins i tot de la Marina Baixa i l'Alcoià, en fan comentaris o bé narren el fet amb to màgic i fantàstic.

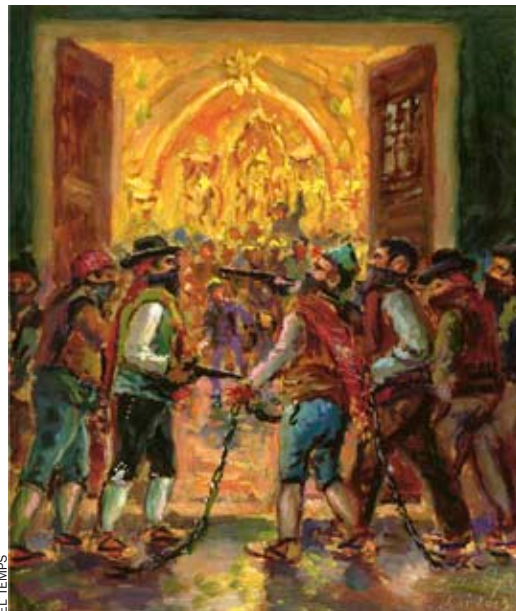
Manel Arcos (Oliva, la Safor, 1956), el gran estudiós del bandolerisme al País Valencià, destria la llegenda dels fets documentats en el llibre *El robatori de Benimassot*, coeditat entre Edicions Tívoli i l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta.

Com en uns altres treballs de l'autor, diu la historiadora Teresa Ballester Artigues al pròleg, crida l'atenció la varietat de les fonts utilitzades, tant orals com escrites. Per a la prologuista, l'important del llibre és el subtítol, *Un misteri, una llegenda i uns quants roders de la Marina*, perquè el furt s'ha transmès per via oral generació rere generació, i fins a l'arribada de Manel Arcos no s'havia esbrinat si tots els detalls del robatori eren uns fets reals o tot pertanyia a l'imaginari popular.

A més de la descripció acurada del robatori, l'estudiós descriu, un per un, les víctimes i els autors principals, dels quals destaca el roder de Pedreguer, Josep de la Tona, involucrat en 39 casos penals, tant lladronicis com segrestos i homicidis. El robatori de Benimassot va ser l'episodi més agosarat de tots els protagonitzats per la colla de Josep de la Tona entre 1869 i 1875.

En llegir el capítol que Manel Arcos li dedica, ens endinsem, diu Teresa Ballester Artigues, en una imatge desconeguda fins ara del roder que modifica el mite i la llegenda fins a posar en dubte la imatge romàntica del roder que robava els rics per a donar-ho als pobres. Amb els diners obtinguts, comprava terres i immobles que posava a nom d'unes altres persones a canvi de cobrar-ne l'arrendament i el fruit de l'explotació; així no el podien embargar. Moltes famílies dels pobles dels roders es degueren beneficiar dels robatoris i segrestos, i també estaven vinculades amb la trama persones il·lustres com el notari d'Ondara Blai Frasquet i l'advocat Miquel Durà.

Darrere dels esbarts de trabucaires, descobreix l'estudiós, es va teixir una autèntica xarxa secreta que va comptar amb l'auxili, la protecció, el consentiment i la cooperació de "patrons amb levita", com ara advocats, notaris, alcaldes, regidors i secretaris d'ajuntaments.

L'alcoià Emili Payà i Baldó il·lustra la coberta del llibre amb aquest oli original, *El robatori de Benimassot*.